

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare dóue septemani odata, Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor raspunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Abecedarele nóstre.

Cu catu e lips'a de carti elementarie bune pentru tinerimea incepatória mai simtita si cu catu sunt mai pucini pedagogi practici, cari sa se ocupe cu edarea de carti elementare; cu atat'a ne îmbucura mai táre ori ceopu ésa spre a delaturá acést'a lipsa radicata, cu atat'a dícu ne îmbucura in masura mai mare, candu vedemu ca prindu a se ocupá si la noi barbati competinti cu edarea cartiloru necesarie. O astfelu de carte e antaiu de tóte unu Abecedariu pentru incepatori dupa o sistema mai noue, pe care o vedemu de multu, de multu aplicata de tóte natiunile ce'e culte. Nu dícu ca dóra nu am avé si noi de locu Abecdarie. Intielegu insa unu adeveratu Abcedariu dupa tóte recerintiele timpului presinte Avemu unulu dintre acele noue din cóce de Carpati, compusu de D. Prof. Z. Boiu.

Cu tóta sistem'a si cuprinsulu lui celu solidu, totusi are unele defecte tare simfitorie, si acestea sunt néchiaritatea tipariului si multele eróre de tipariu; asemenea harti'a cea cu totul nepotrivita, menita pentru micutii elevi ce inca nu au mai vediutu vreo carte. De unde vine apoi ca foile sunt mai nainte rupte, de catu a putea ajunge la o cetire bataru catu de catu. Cu tóte acestea pe lunga delaturarea acestoru defecte s'aru face pretiosu, fiinduca e fórte bine acomodatú desvoltarii treptate dupa sistem'a sintetica. E de doritu si aceea ca cu fiacare editiune sa se tina catu se póte o uniformitate *)

si o corectura stricta. N'aru stricá asemenea cá ici colea sa se mestece scri-ulu cu tipariulu.

Asta am însemnatu din aceea cauza ponderósa, fiinduca acum au esítu si a trei'a editiune dela acestu Abcedariu, fara nici o întreptare esentiala, cu tóte ca acestea defecte s'au adusu inainte si chiaru in conferintiele invetiatoresci. Speramu, ca in a patr'a editiune, ce au s'a facutu, s'a face si se va perfectoná.

Dar' sa ne întórcemu acum si la alu doilea Abcedariu edatu de D. Petri, cu tipariulu lui S. Filtsch in Sibiiu; acest'a e alu doilea productú nou in literatur'a, déca o putemu numi a nóstra, pedagogica.

Acest'a e tiparitu chiaru, pe o hartia traianica, literile mari si desvólte si totu cuprinsulu lui solidu, prin urmare defectele mai susu adusc din partea celui'alaltu aici nu afla locu. Totu asemenea e de lauda inceperea cu literile strabune; caci noi trebue sa silimu intr'acolo, cá cu timpulu sa esítamu cu totulú cirilele din literatur'a nóstra. Inceputulu dara e de a se face in scól'a elementara. Candu n'am puté face acest'a, atunci singuri ne-am face de risu inaintea lumii, vréndu a esi lá cirilele, si apoi adoptandule in scóla am aretá si dá testimoniulu celu mai evidentu ca nu putemu fi fara ele. Deci nu se póte din destulu laudá incercarea domnului Petri, începéndu cu strabune.

D-nialui au întrebuintiatu semnele necesarie, si pentru aceea n'a pecatuitu in contr'a ortografiei aduse de catra comisiunea filologica Sibiana, cu tóte ca aceea ortografia a datu mari greutati scólei populare si cu tóte ca ea nici pana adi nu e generalisata. Cugetu ca nimené asiá, cá unu computoriu si invetiatoriu alu Abcedarului, póte se scie, ca ce e ortografi'a

*) Acést'a din punctulu de vedere, ca in scóla e necesariu a fi toti in o lectiune, unde apoi din caus'a ca unii au o editiune, altii alt'a se face o confusiune nu ne'nsemnata.

domnului Cipariu. Dacă cele trei Asociațiuni literare ale noastre se temu că de focu a mai luá înainte cestiunea ortografiei romane, ar trebui cá invetiatorii se nu se știésca în conferințele lor, a desbata lucrulu și a-si descoperi parerile lor cele basate pe esperintia. Suntemu asiadara invoiti cu semnele cu cári s'au ajutat D. Petri; insa credemu a nu fi de prisosu, déca diftongii erá catu de bine destinsi, celu pucínu la inceputu pana se deprindu elevii cu cetitulu. E de a destinge sonulu plinu si semisonulu dela inceputu, caci asiá cere pronunçia; de altminte venimu în confusiune, asemanandui cu cei cu cirile, unde sunt toti insemnati; bá chiaru D Petri îi insemna insusi în decursulu Abcedariului seu cu semnulu scurtu (ultim'a) chiaru la strabune. Ne place legarea consunantel-ru cu tóte vocalele si diftengii ce vinu în limb'a noastră în cuvinte si dîceri întregi, Materiile sunt peste totu potrivite, bine asiediate si frumóse. Sunt intruadeveru o progatire neaparata si pentru tractarea seriósa a gramaticiei în clasa a II.; Inca în clasa I. capeta elevulu cunoscintiele necesarie despre lucruri, ce sunt? (substantive), cum sunt? (adiective) si ce facu (verbulu cu adverbulu). Dupa parerea noastră facea cu multu mai bine D. Petri, déca lasá cu totulu literile bisericesci de lunga cele latine si în locule punea cele scrise latine *) dupa cum cere sistem'a noua, si cá sa nu vina elevulu în confusiune cu atatea semne pentru unu sonu.

Ast'a o dîcemu si din punctulu de vedere, ca noi nu pricepem cum în acelu Abcedariu sau trecutu deodata fara nici unu exercitiu numai decatu la cetirea cu cirile bisericesci fac. 27; ast'a ni se pare ca în practica e cev'a greu bá póte imposibilu. Suntemu de parere, ca dupa ce cetesce elevulu cu unu felit de litere catu de binisioru, numai atunci sa trecemu la cetirea cu alte litere. Numai atunci trebue luate cirilele si inca ambe formele în para'elu, atatu în scrisu catu si pe tipariu. Si apoi dupa unu exercitiu potrivit, trecutu, la materie miste si mai mari. În tóte e se vina si scrise si tiparite schimbanduse, insa totusi avendu tînt'a prefipta perfectionarea în scrierea si cetirea fluenta cu strabune. N'aru fi de prisosu si în privinti'a literilor mari a se exercitá singurite si în mai multe materie.

Cu tóte aceste Abcedariulu domnului Petri este astadi celu mai bunu si în compusetur'a lui se vede pedagogulu celu practicu, pe candu tóte celelalte Abcedare la noi vêdescu numai pe ómenii teoriei.

Nu potu sa nu amin'tescu unu ce neaparatu de lipsa pentru fiacare Abcedariu; caci nu sunt toti invetiatorii nostri pedagogi în specia, spre a scî si asi planá singuri tóte cele debuintióse la sistem'a cea noua multora póte si necunoscuta. Abcedariulu sa le dea ajutoriu si sa-i conduca, (pe lunga tóte manuducerile). Aceste sunt liniile fundamentale premergatórie scrierii si cetitului deodata. Si aste aru fi, (premitîndu directiunile pe tabla de sciute din partea eleviloru precum si púnctele) liniile orizontali, lin. verticali, lin. piedísie gróse (apasate) susu dela drépt'a, josu dela stanga, lin. subítiri (cusióre) josu dela stanga susu la drépt'a incovoiate spre drépt'a spre stanga, susu, josu, tóte alatu apasate cata si usióre si în o directiune si alt'a. Si apoi vreo cateva compuse din aceste-a, ce sunt neaparate spre formarea literiloru. Aste aru debui sa pemerga inceperii cu literile. Aru fi sa se scria pe fói'a prima.

Toti iubitorii de progresu în campulu invetiamentului se bucura de zelulu si jertfa ce au pus'o, spre a mai micisiorá lipsele pré tare simtíte la noi acesti doi autori si le uramu cá lucrulu sa fia si din partea chiamatiloru renumeratu, într'oducendule spre inaintarea invetiamentului si a progresului culturi nationale în tóte scótele de ambe confesiunile, uitanduse mai multu la folosulu, ce aduce unulu séu altulu, deccatu ca: cutare unde e tiparitu si de cine e edatu! Fia cá în curendu sa mai vedemu si cu alte carti éra neaparatu debuintióse inzestrate scótele noastre, dara mai vertosu cu legendare si gramatica!

M.

Detorintiele invetiatoriului facia cu scolarii candu observa defecte în privinti'a moralitatii.

(Discursu conferentialu).

Siguru e ca, déca invetiatoriulu are a face numai cu scolari buni, cari de si nu au calitati egali, totusi celu pucini areta bunavointia a si-intrebuintiá puterile dupa putintia, déca cu atentiunea loru lu-indulcescu, cu purtarea loru lu-mangae, cu amórea loru i respalescu, déca asiá dîcendu în tóta diu'a se vede sporiulu diligintiei si staruintiei sale crescendu, déca virtutea ele-

*) inse regulate si chiare, cá sa póta destinge copiii fiecare linia,

viloru sei lu-inaltia in indestularea s'a vediendu ca va sa fia o lumina binecumentata pentru lumea venitoria; atuncea intru adeveru ca nici nu e mare maiestria a fi invetiatoriu nici povara a fi magistru. Totulu merge cursulu seu celu usioru si binecumentatu si, dieu, veselulu gradinaru se póte numerá între cei fericiți, binecumentandusi sórtea cea buna.

Insa gradin'a lui d-dieu, are si maracini si urzici ce ardu si ustura, cari celui ce vrea ale culege îi imbesfca manile; chiaru si ros'a, dupa cum e dicalá, nu-i fara spinii. Si totusi — sa avemu paciintia cu usiuratarea inascuta tinerimii, cu risipirea, ce si perde asia curendu punctulu; inse decatori ast'a nu se face. Ruinarea, ruin'a morala si-are locuinti'a in multe scóle, unde ar debui sa straluce inocenti'a pe tronulu seu.

Panditorea bucuria de dauna, ce nu cunósce alta dulcétia, de catu a stricá; acésta infernalá innegrire cu care copiii aducu cea mai mica eróre invetiatoriuului seu in treitu marita si in cornurata; acést'a staruintia principala a nu se supune nici unei ordine; acestu spiritu urfítu si turpidu alu mintiunei si incelarii, cari numai e strainu nici chiaru copiiloru — acésta e care ne dóre, pe noi invetiatorii si ne intristéza.

E de miratu déca instructorului infuriinduse i scapanesce vorbe séu aluneca la fapte, de cari mai tardú cu amaru si-banuesce!

Domniloru si fratiloru! Intórcetive si sa privimu in preuna la Isusu, la fiulu lui D-dieu, la invetiatoriuulu celu mai intielectu si plinu de iubire. O stricatiune infricosiata dominá pe timpulu lui Isusu.

Elu si-inaltia vócea, ce strigá pocaintia, de patrundea; insa numai de pucini fú auditu. Bucurosu si-aru fi mántuitu patri'a de peritiune; insa cine erá care s'o póta mantui, ne avendu ea nici urechi nici anima de a primi invetiatur'a.

Sa cercetamu si sa privimu pe Isusu! Cum cugeta elu despre orbirea lui Israilu! Cum plangea inderatnici'a judeiloru! „O! de ai fi vediutu in diu'a acést'a a ta, carea ti-a fostu spre mántuire, o Jerusalime! Insa acum a esítu din vederea ochiloru tei! Cum elu nu uitá la tóta iubirea de zelulu seu celu inflacaratu, ci merse in templu si aprinsu de mania santa scóse pe cumperatori si vendiatori afara, strigandu: „Voi ati facutu cas'a de rugatiune, cas'a lui d-dieu, cas'a de furi si de talhari!“ Cum elu cu tóte acestea totusi nu si-a datu speranti'a, in tóta diu'a, mergendu in templu, invetiá, si timpulu celu scurtu, care-lu mai avea pana la mórtea de rescumparare, cu grige si celu spre inve-

tiatura si sfatu lu intrebuintiá. Sa ve spunu, o invetiatoriloru! ce e datori'a vóstra facia cu scolarii, la cari observati a cresce o stricatiune morala?

Éta dara ceea ce urméza din esemplulu lui Isusu:

1. Examinare asiadiata. 2. Iubire cu indulgentia si crutiatoria. 3. Seriositate dojenitória. 4. Sperantia neinvingibile. 5. Rugatiune ajutatória.

1. Examinare asiadiata.

Nu ve ascundeti, domnii mei! cu tóte suspinurile nu puteti nimicu schimbá.

Puteti insa schimbá multu, déca cercetati cu grige, catu e de afunda caderea unui copilu ratacitu? De unde-si trage stricatiunea? Ce si in catu au influentiatu reutatea lui si asupr'a altór'a? Si ce midilóce ati avé spre a-i pute pune stavila?

E o diferentia mare între acel'a, care gresiesce pe tóta diu'a si in tóta diu'a se plange, ca a gresitu si sa léga ca vá fi altmintrea, s'a intórce spre d-dieu si se va face mai bunu, — si între acel'a, carui i lipsesce voi'a cea buna. La cel'a e slabitiune, la acest'a reutate (malitia). Cercetati, facut'au copilulu erórea numai din nesocotintia si necugetare la aceea ce are de facutu si ce n'are de facutu, séu au avutu scopu, au facutu intr' adinsu: vréa sa faca asia. Uitativa de vedeti mai rusinéza-se de fapta s'a, séu o face naintea tuturoru falinduse si laudanduse cu curagiulu si vicleni'a lui.

E fórté bine, vrendu a judecá stricatiunea morale a unui copilu, déca ne uitamu si cercetamu isvórele de unde s'au escatu reulu. Fia si numai cá sa poti judecá dreptu, fia cá chiaru sa poti tratá mai cu scopu cu densulu.

La o molitate ne'nterupta a copilului, sunt d. es. cause corporali; multu influentiéza insa si stupiditatea parintiloru. De multe ori incuie pe micutii loru, numai cá sa si-póta continuá neconturbati lucrulu loru de campu, in cas'a neaerita si puturósa, unde e silitu a siedé tóta díluti'a — apoi nu-i mirare déca sa moliescesce si se face stupidu.

O fetisióra d. e. fura si nimicu n'o póte retiné. Se pare ca alta putere supranaturala o atrage cu fórti'a. De unde vine? Mam'a o a indatinatu a aduce érba depe livadea vecinului, a-i ajutá de a incelé pe tat'a, déca nu aduce de prisosu pentru tinerea casei. Mai póte-ne remané atragerea fetitiei spre furatu enigmatica?

De unde provinu copii rei, cu greu ne póte prinde mirare. Putemu dice: Aci gugulire peste masura, aci

strictétia farã mila, aci negligere cu totul sunt esvórele cele mai cunoscute a stricatiunii morali la copilu. Unulu cere cá sa-lu misci prin asprime, cá sa póta fi capace spre impresiuni mai blande.

La altulu e stim'a catra sine, mai multu decatu ori-ce fórtia.

Pe unulu lu indreptedi infruntandulu, pe altulu lu cascigu dojenindulu cu frumosulu. Pe est'a mi-lu casciga prin o binefacere, care cu atata lu misca mai afundu, cu catu póte n'a amiruitu nici asceptat'o. Pe el'a nu-lu póte indreptá nici pedéps'a nici suatulu. Erórea nu-e nici stupiditate nici reutate, ci numai chiaru indatinare rea, numai cu o grige si priveghiare neadormita de elu i se póte ajutá.

Asiá iubite invetiatoriu! fii intre micatii tei unu medicu, care nu s' apuca numai decatu de medicina, ci cërca natur'a copilului, esaminéza ból'a cu de-amenuntulu, putarea si marimea reului, si apoi la urma din tóte medicamentele cele mai potrivite, alege cu grige pe celu mai bunu.

2. Iubire crutiatória si indulgintia.

Din esaminarea acésta asiadiata, carea nu dejudeca pe celu ce a gresitu neascultatu, vá sa ésa de sine amórea crutiatória, carea e datoriu invetiatoriu, ca urmatoriu lui Christosu, a o aretá si celui mai afundu scapatatu.

Acésta amóre impune invetiatoriuului datori'a a nu dejosi pe celu ce a gresitu mai diosu de catu s'a dejositu deja singuru.

Ce sunt in gur'a vóstra, iubiti invetiatori! numirile cele batjocoritórie, cu care de comunu se inferéza celu ce a facutu erórea? Spuneti erórea cu tóta onórea in fačia asiá precum cere natur'a lucrului. Ce ve folosesece a o mai mari si iutari? Nu e dóra reulu in sine destulu de mare? Trebuie dóra dojan'a vóstra cá sa lu mai marésca si sa lu faca mai simatitoriu? Deca a scrieti omului mai multi vina, decatu i-o arata consciint'a s'a, atuncea cugeta in sine: „nu e adevératu“ si nu vrea a crede nici chiaru aceea ce e adevératu. Umbliati cu celu ce comite erórea cu blandetie si de ar fi cadiutu catu de afundu, totusi nu-i aretati ura, ci lu compatimiti.

Pentru ce sa urimu pe copilulu ce a cadiutu in eróre, nu-e dóra destulu de miseru? Nu-e in periculu de a se face si mai miseru? Vei debuí negresitu alu tractá cate o data si mai aspru.

Insa acésta strictétia sa fia dreptatea unui regentu

intieptu, care bucosu ar intrebuintiá midlóce mai usióre, déca numai ar puté prin acéste-a a si padt si asigurá in contra reului pe ceilalti copii; care aplica midlóce mai aspre numai atunci-a candu cu cele mai blande nu póte sa se ajunga indreptarea.

Nu pedepsiti nici odata fara lipsa neaparata, si nu uitati, ca pedéps'a nu efiptuesce indreptarea, ci numai o pregatesce.

Nu pedepsiti nici odata cu furia si patima, cá sa nu ve faceti vinovati prepusului, a fi lucratu neintieptiesce.

Nu pedepsiti nici o data cu o recéla nesimtitória si infioratória, ce asémána multu bucuriei de reulu altui-a; nici odata cu batjocura musicatória, ca se delatura si infuga tóta aplecarea copiiloru.

Chiar' si candu vorbiti cu altii despre celu pedepsitu, vorbiti intr'unu tonu blándu despre persón'a lui si cu amaritiune numai despre reulu comisu.

Cea mai aspra pedépsa debue sa tîntésca spre indreptare, nu in sa spre stricare.

Iubirea crutiatória sa se aréte totu deun'a gat'a, spre a primí pe celu indreptatu.

N' ajuta nimica, invetiatoriloru! déca numai siliti pe copiii vostri a aretá semne esterióre de pocaintia, ce nu ésa din inima, a ve rugá pe voi séu pe cei patimasii de ertare, fara cá sa simta cev'a. Cresceti prin acést'a numai faciarnici, cari cu atata mai cu amaréla voru así resbuná, indata ce vinu in positiune de a puté.

Insa totu atat'a ajuta, déca pe copilulu, ce a comisu o eróre si acum se întórce ruganduse, lu departati cu o vorba aspra.

A iértá pedéps'a unde cere lips'a si dreptatea, ar fi slabitiune. Insa a aretá celui ce se róga mania, celui ce si-bânuesce si se pocaesce asprime, ar fi neumanitate. Aici s'ar puté díce: Copile! ai gresitu reu. Ai ameruitu pedépsa, tí s'a spusu, si nu te póte trece. Suferi-o! Fa cá lacrimile aceste-a sa fia semne si lacrimi de pocaintia. De abia mai ai pucinu crediamentu; caci de atatea ori mi-ai prinsu indreptare, in sa pana acum n'ai implinitu. Insa déca te indreptedi, déca te pocaesci, cu manile deschise in bratiiele acestea te primescu, la peptulu meu te-asi stringe pe tine, ce ai fostu perdutu. Dute si ti-aréta pocainti'a t'a in fapta.

Domnii mei! scití singuri, ca asprimea nu indrépta; face numai mai rei, face fricosi si sparia. Numai amórea crutiatória si cu indulgintia, face se simte vinovatulu erórea si miseria, celu amenintia, si compatimirea ce debue s'o aibe catra sine insusi; si acésta a-

móre nu si-gresiesce tint'a, numai sa nu degenezeze in slabitiune, ci sa stea in legatura tare cu serio-sitatea dojenitória.

3. Seriositatea dojenitória.

Totu asiá e de mare datori'a si serio-sitatea doje-nitória, cá si iubirea crutiátoria.

Fara amórea crutiátoria n'aveti voia, fara serio-sitatea dojenitória nu puteti avé putere a indreptá pre celu ce ve pare stricatu.

D. e. noi avemu unu mintinosu din aintea nóstra, carui-a vremu ai eretá ticalosí'a s'a si uritiunea peca-tului seu. Ast'a ar curge cá in urmatóriulu tipu:

„Tu minti, tu ti-ai luatú datin'a aceea urita si stri-catiósá, cum ai sa te desvinovatiesci, sa mintiesci si pe conscolari, si pe invetiatori si pe parinti! Nu cu-nosci tu santién'a cuvintelorú: „Fia-care vorbésca ade-verulu? Nu vei díce singuru: »acel'a e unu omu reu.“ Omulu acelu reu esci tu, pana candu te stapanesce min-tiun'a. D-dieu opresce mintiun'a. D-dieu demanda a-deverulu.“ D-dieu a datú acésta lege. Nu cunosci tu pre Atotu-santulu, Atotu-sciutoriulu, adeverulu adeveruri-loru? Séu dóra cugeti - ca elu nu te aude? I-a placé lui fapt'a t'a? Póte se uitá elu cu placere si iu-bire la tine?“

Asiá le vorbili la tóta erórea; fara ironia, fara ura; in sa si fara de neapasare si gugulire. Spuneti oblu ce-i negru, negru, ce-i albu, albu.

Mergeti in dojenele vóstre si mai departe. Lasati cá discipululu sa simta si se cúnosca insusi erórea s'a!

Debue sa scíi destinge intre tractarea cu copilu, care se bucura de incredereati si intre acel'a, care nu-mai decurandu ti-au datú sperantia, care se pare inca fórté reu si debue sa se schimbe, cá sa póta ajunge si elu de a fi iubitú de invetiatoriu si a castigá placerea lui. Nu debue sa ti-ascundi nici cum discrederea, ce ti-au causat'o acelu copilu reu. Prob'a cea dintaiú de indreptarea insasi sa-o micisoreze, nu in sa s'o dela-ture cu totulu. Debue sa areti neplacerea si ur'a spre totu ce-o merita, si sa defaimi publice si strictu, pe care s'a aretatu publice cá unu omu reu.

Amórea parintiésca a invetiatriului sa fia unu tem-plu, acarui porti sa fia pentru fiacare copilu deschise la acarui altaru in sa trebue a te súi si a trece pe mai multe stadié.

Celu reu nu debue crutiatu, déca singuru nu se crutia.

Pedepse sensuale, arbitrare corporale — nu iu-bescu. Insa la ómeni neculti, la prunci, carii acasa sunt invetiati cu astfelu de tractamentu — cu greu potú remané afara. Din ce se face omulu mai multu omu, din ce devinu si ele mai superflue si periculóse. Ast'a e siguru. Séu nu debue sa ameninti; séu deca ast'a ai facutu si légea totusi s'au calcatu, atunci n'ar' fi blandéti'a la locu, mai vertosu candu se face ceva din reutate.

Dara veti díce, ce? au dóra eu sa nu iertu? Sa lasu sa tréca dreptulu divinú de ertare, sa ni se rapésca? Ba! nu, acést'a cere serio-sitatea, cu care suntemu da-tori catra celu ce comite erórea, noi nu iertamu fara de indreptare. Indreptanduse vomu ertá numai.

De ai de a face cu copii, la care ai frica a se intemplá ceva mai reu decatú numai o eróre din usiu-ratate copilarésca, atunci sa nu cruti nici o jertfa, sa nu te móia nici unu daru, sa nu te incele nici o ru-gare nici promisiune góla. Debue sa ceri fapte.

Copiii facu cu invetiatoriulu tocma asiá precum facu cei maturi cu D-dieu.

Fia-care are nesce erori, ce le face cu placere fiindu indatinatu si de care anevoe se póte lasá! Ei facu multe alte bune, numai cá sa si-impacé consciin-ti'a, sa se impacé cu D-dieu.

Tóte in zadarú. Mai antaiú aréta-te ca voesci se-riosu aceea, ce ai de a face, si apoi atunci numai ti se potú iertá si uitá tóte.

Sunt inca multi invetiatori, cari sémena cu mamele, ce se domnescu de patimi. Astadi sunt buni. Acum se tratéza celu bunu, tocma cá si celu reu. Mane se scóla necajiti. Tóte erórele uitate i se aducu nainte. Ve rogu, in sa, invetiatorilorú, cá sa ve feriti sa véda copiii acést'a in purtarea vóstra.

Omulu aterna de multe ori dela trupu, in sa totusi spiritulu puternicu si amorea catra copiii nostri póte in-vinge, numai déca aveti vointia tare si nu ve clatinati cá trest'i'a in véntu de tóte pasiurile. Asemenea nu debue sa ascundati copilorú greutatea indreptarii.

Am cunoscutu fórté multi invetiatori cu inim'a buna, cari prin tóta lacriu'a, prin fia ce rugare misicati, chiar si candu tratá eróre adénci inredacinate dícea: »Bine, dragulu meu. Te vei indreptá. Ast'a ti-ai prop-us'o. Ce ai facutu nu vei mai face!“ —

O! voi, barbatilorú, au dóra nu ve mai cúnósceți? Cugetati rogu-ve la promisiunile si legaturile de indrep-tare facute de voi. Puneti man'a pe inim'a, si martu-risiti singuri, óre n'ati mai recadiutu totu in acele pe

cate?! Si apoi déca n'aveti incredere in voi insive, apoi cum puteti crede neconditionatu micuților vostri.

Spuneti-le-o curatu: „Sciu acést'a. Crediu bucurosu, ca ast'a o spuni seriosu, in sa dupa puține minute au trecut si dojéna, si resoluțiune si promisiune, s'au risipitu tóte cá fumulu.“

„Dea d-dieu, sa nu fia pre cum dîcu.“ Aici debue documentatu totu cu midilóce practice, prin care apoi din vorbe sa se faca fapte, se testulu principálu alu fia-carei admonitiuni: Te poti indreptá, fetulu meu, nu cugetá in sa, ca ast'a e asiá usioru. Greu e a te indreptá, nu in sa cu neputintia.

Nu cu neputintia! Ast'a ne aduce in minte pe a patr'a datorintia, ce o avemu catra elevulu, la care amu observatu o stricatiune morala adenca.

Cugetu la:

4. Indelung'a sperantia.

Despre acést'a numai vre-o cateva cuvinte. Sperantia! Intipuiti-ve indreptarea celui retacitu totudeun'a cu putintia. Au nu sciti ca pecatosi batraniti in pecate s'au indreptatu, acaroru inima erá impetrita si a caroru indatinare mare si tare, prin propunerea resoluta de a se radica din afundimea peccatului, cu ajutoriulu si mil'a domnului, au ajunsu la naltímea indreptarii mantuitória. Pentru ce dara ar fi cu neputintia un'a cá acést'a la cei mici, la care indatinarea nu prinse radacine afundu; carii sunt inca capoci de totu simlimentulu nobilu si primescu ori-ce impresiune buna si salutaria. Provedinti'a lui d-dieu, care au facutu si asiadiatu acestu pamêntu pentru milióne, nu vá lasá, credeti-me nici o incercare, de a aduce si pe cei rá-táciti in calea adeverului. Bireric'a intréga crescina se róga pentru cei pecatosi si speréza — si apoi noi invetiatorii, sa ne perdemu speranti'a?!

„Asculta, fiule ratacitu. Ai credintia in d-dieu care ti-va ajutá. Incuragiazate, caci grati'a domnului te vá umbri. Invinge greutatile, ce te impedece. Eu inca ti-voiu ajutá, din catu me iérta puterile“

„Cu sperantia ti-intindu tóte midilócele ce te-ar puté mantui si a te duce la indreptare. Dóra au fostu o insoçire rea, care te-a stricatu? Voiu sa te despartu de ea! Unu locu schimbatu in scóla au prefacutu pe multi. Séu au fostu o tratare barbara, care te-au inreutatitu? Voi cercá sa vediu, putevá scóte amórea, pe ce a semenatu reulu? Séu dóra ai fostu fara ingrigire? Eu voiu ingrigi de tine. Ti-voiu dá ocasiune a exercitá tocma virtutea, pe care parasindu-o, te-ai facutu asiá de ticalosu. Din

timpu in timpu ti-voiu aduce aminte promisiunea facuta. Déca am cercatu pana acum cu strictétia, eni sa cercu acum cu blandétia. Nu voiu lasá nimicu necercatu. Si chiar incercarile in zedarnice nu me voru slabi in propusu'u meu.“ Asiá se ne fia meditarea.

Unu tierénu s'a apucatu de unu agru. I se pare ca acést'a totusi vá sa dea ceva. Insa durere, elu da de greutati peste greutati. Pementulu e mestecatu si prescratu cu petrii. Cu ostenéla si necasu le aduna. Spinii se scotu si sterpescu. Buruerile se plivescu si gunoiiu ingrasiá pementulu. In urma dupa atatea ostenéle secera imbelsiugatu.

Copii, copii lasati in negrigitia, se speramu óre si dela voi unu secerisiu bunu? Multe incercari remasa intru adeveru, fara resultatu. Insa noi totusi nu lasamu, nu desperamu. Patri'a si d-dieu cere acést'a dela noi. Asiá, séu asiá, in urma totusi ne vá succede. Ne intreruptu si indelungu vomu sperá. „Iubirea crede si speréza tóte.“

„Care-are simtiulu acela se indura si compa-timesce pe celu perdutu, scóla si radica pe celu caditu, admonéza pe celu retacitu, si intaresce pe celu ce se clatina.“

Domnii mei!

Déca observati la micutii vostri unu gradu insemnatu de stricatiune morale, examinati asiadiatu liniscitu, crutiati iubindu, admonati seriosu — sperati ne'ntreruptu si indelungu — si rugati-ve!

5. Rugatiune ajutatória.

Rugative pentru copiii vostri si deprindetive cu ei in rugatiune.

Despre astá, tinu a fi pucinu necesariu, sa mai vorbescu multe; caci amu invetiatorii ortodosi inaintea mea, cari cunoscú pré bine puterea rogatiunii.

Fia, cá zelulu pentru chiamare se inflacare inimile invetiatoriloru!

Fia cá credinti'a vóstra santa, sa ve conduca in sperantia si iabire indulginta, spre a cautá vitiele cele ratacite, si a le aduce la bunulu si adeveratulu loru pastoriu!

M.

Deschiderea si constituirea societatii de leptura a junimei romane de Oradea-Mare pentru anulu scol. 1864—5.

Nu intardiamu a face cunoscutu onoratului publicu cetitoriu, ca societatea de leptura a junimei romane de

Oradea-Mare, fundata la anul 1852 prin zelul unora barbati binemeritati de natiune, carea dede la inceputu atâtu de frumoase seane despre activitatea sa, carea inse fû redusa in anii mai de pe urma prin impregiurările fatali la o trista vegetare fara viétia, — estempu in 16. Octovre reapuca de nou firul lucrurilor sale intrelasate, deschidindu-se si constituindu-se pentru anul scol. 1864/5 in modulu urmatoriu:

Fiindu adunata junimea romana de la academi'a de drepturi si din a 7. si a 8. clas'a gimnasiale in 16. Oct. la 4 ore dupa mediadi la seminariulu romanu in localitatea destinata spre scopulu acest'a, nou denumitulu d. conducatoriu, dupa ce ar fi incunoscintiatu, cá supra-veghiatoriulu societatii rverdis. d-nu Ioanu Popu canonicu si reptoru seminariale, fiindu departatu la Beiusiu in cause oficiose, nu póte participá dupa statute in persóna la deschiderea acestei societati, — impliní in-su-si acestu oficiu cu discursulu cunoscutu acum onoratului publicu cetitoriu din Nr. 62 alu „Concordiei“ care provocá aplause entusiastice din partea membriloru adunati.

Trecandu-se la ordinea dilei, d. conducatoriu propune a se face alegerea oficialiloru societatii, cea ce se primí, alegandu-se parte prin votisare, parte prin achiamatiune, urmatorii: a) de notariulu corespundintieloru; Stefanu Abrudanu juristu in a III. b) de notariulu siedintieloru: Elia Trail'a stud. in 7. cl. gimn. c) de Casariu: Teodoru Nyéki: juristu in II. anu d) de bibliotecariu: Ludovicu Rubenescu stud. in a 7. cl. gimn. Resultatulu alegeriloru s'a primitu cu »se traiesca.“

Deschidendu-se si constituindu-se astfelu societatea pentru an. scol. 1864—5, dupa ce la propunerea d. conducatoriu s'aru fi mai adusu unele decisiuni salutario pentru societate, precum: tinerea siedintieloru in tóte septamanele: Domenic'a, si procurarea de carti romane pentru biblioteca, deocamdata amesuratu seraciei nostre numai de vre 60—70 fi. v. a. — D. conducatoriu dechiara siedinti'a de inchisa, si membrii se departara su incurgerea celoru mai dulci impresiuni si a celoru frumoase sperantie pentru venitoriu.

Aducendu aceste la cunoscinti'a onor. publicu cetitoriu, nu potemu a nu ne folosí de acést'a ocaziune binevenita, pentru de a rogá pre domni autori romani, si pre toti acei nationalisti, patroni ai junimei, caror'a li-a datu d-dieu santulu, modru, si putere, cá se binevoiesca, câte cu unu esemplariu din operatele loru edande, estia cu denarii loru de prisosu, a contribuí din

candu in candu la inavutirea bibliotecii si casetei acestei societati atâtu de importante pentru desvoltarea nationale a junimei romane din Oradea-mare.

Data in Oradea-mare din siedinti'a de deschidere si constituire a societatii de leptura a junimei romane pentru anul scol. 1864—5 tienuta in 16. Octovre a. c.

Justinu Popfiu,
conducatoriu.

Stefanu Abrudanu,
notar-corespundintieloru.

Unu tractatu despre crescerea adeveratu crescinésca a tienerimei in scól'a populara.

(Urmare.)

Inainte de a pasi la tractarea in specialu a predarii invatiaturei crestinesci (religiunei) in scól'a populara, cugetu a nu fi de prisosu, a aratá mai antaiu insemnatarea si scopulu acelei invetiaturi, si midilócele spre ajungerea aceluia.

Sub numele „religiune“ nu se póte intielege o invatiatura anumita despre moralitate asiá, dupa cumu ni-o dictéza mintea nóstra, — ci trebuie privita de o astfelu de invatiatura despre credinti'a, iubire si sperantia, ce singuru D-dieu o descoperí ómeniloru si ce ne propune s. Beserica a o esersá.

O astfelu de invetiatura trebuie in scóla se ocupe intre tóte celelalte invetiaturi loculu primu; pentru ca cunoscinti'a adeverata si esersarea a acesteia este conditiunea cea mai de capetenie spre intemeierea si ajungerea buneí norociri pre pamentu si spre dobandirea eternei fericii in ceriuri.

Datori'a de a latí acést'a invetiatura o primí mai antaiu beseric'a si de la acést'a scól'a, si de si acést'a din urma n'are misiunea de a predá cu de amenantulu totu ce tine de acést'a invetiatura, totusi ei i se cuvine a cresce si a pregati tienerimea ei-si concrediuta in viéti'a besericésca, astumodu, cá acesta se póta zidi cu resultatu bunu pe temeiulu celu pnsu in scóla. Scopulu invetiaturei religiunei in scól'a populare ar fi dara acela, de a pune la elevi unu astfelu de temeiul despre religiune, cá ei si dupa estrea loru din scóla se se concrediá conducerii besericeí, care va se dica a crede si a tienea invatiatur'a si poruncile ei. —

Cunoscédu dar' scopulu acelei invetiaturi, voiú a cercetá si dupa midilócele acele ce, suntu neaparatu trebuintiése spre ajungerea lui.

Multe s'aru poté insírá aici, ce aru potea servi de

midilóce spre scopulu aratatu, inse me marginescu a e numerá numai cele mai ne aparate care suntu:

I. Destoinici'a invatiatoriului. —

II. Dedarea tempuria a scolariilor la o vietia religiosa.

III. Adeverat'a predare a insasi invatiaturei in materia si forma.

Punendu in rubric'a prima Destoinici'a (capacitatea) invatiatoriului de celu mai ne aparatu midilocu spre a jungerea scopului aratatu, nu voiu a dice prin aceea, cumca crescerea religiosa a scolariilor ar aterná numai dela art'a si intiepletiunea omenésca, ci numai atata, ca fiindu acesta invetiatura unu opu dieescu, invatiatoriulu e numai instrumentulu acelaia, si in catu va fi acestu instrumentu mai perfectu, cu atata va esí opulu mai bine, mai deseversitu.

Pentru cá invetiamentulu se aiba succesulu doritu, e de lipsa, cá invetiatoriulu se aiba urmatórele conditiunei.

a) Un'a portare distincta morale.

b) Cunoscintiele (invatiatur'a) de lipsa.

c) Pregatirea spre predarea lectiunei. —

Datori'a cea mai de capetenie a fia-caruia crestinu e, cá se aiba un'a buna portare morala, caci numai prin aceea póte primí de la ómeni respectulu cuviintiosu si de la D-dieu plat'a cerésca, si de óre ce de la fie ce omu si crestinu se poftesce a avea o astfelu de portare, cu catu mai vertosu se póte cere acesta de la unu invetiatoriu, care trebue se fie oglind'a eleviloru sei in fapta si cuventu; au dóra fara temeiu díse mentuitoriulu invetiaceiloru sei: — „Asiá se lumineze lumin'a vóstra inaintea ómeniloru, cá vedíndu faptele vóstre, se marésca pre tatalu vostru celu din ceriuri Matth. 15.16.? Nici de cumu; ci D-lu nostru Isusu Christosu, invetiatoriulu celu mai mare alu lumei arátádu ómeniloru voi'a lui D-dieu si midilócele ce i-ar face fericiți, iau invetiatu cu cuvéntulu si cu esemplulu vietiei sale, si acésta au demandatu a face si invetiaceiloru séi.

Deci dara invetiatoriulu invetiandu, in scóla pe epevi religiunea, unde se cuprinde intre altele si preceptele unei bune-portari morale, nu sciu cumu ar poté invetiatur'a aceea petrunde la inimile cele fragete a le prunciloru, candu invetiatoriulu ar lucrá din contra?

De-si dara, dupa cumu díseiu mai susu, de la unu invetiatoriu se cere o purtare buna morala, cu deosebire inse candu elu preda invetiatur'a religiunei, pentru ca cine invétia cuventulu lui D-dieu, ér' apoi elu insusi nu 'l urmédia, acela cu timpu devine unu omu

nesimfitoriu si impietritu pentru totu ce e santu, si-sí cetesce singuru sentinti'a de morte; mai in colo unu asemenea invetiamentu fi lipsesce ce e mai necesariu adeca: binecuventarea cerésca; pentru-ca lui D-dieu nu-i póte fi nici de cumu bine-placutu acela, care cu buzele 'l onórá si maresce, ér' cu iniim'a e de parte dela elu. Au nu e dísu espresu la Math. 15. 8. 9. »Poporulu acesta cu gur'a si cu buzele me cinstesce, dar' anim'a de parte este de la mine. —

Fie cá acestea puține cuvente se patrunda la á-nima si se insufletiesca pre fie ce invetiatoriu spre perfectionarea sa in moralitate, fara de care nu póte fi nici de cumu invetiatoriu bunu, de ar' possede macaru sciinti'a tóta din lume. Anumitu se recomanda invetiatoriului Fric'a de d-dieu, conscientiositatea, stradania, blanditia, placerea de a invetiá si in fine seriositate si asprime parentésca. —

De si in scólele nóstre populare nu e cu potintia a asiediá pentru predarea relig. unu invetiatoriu anumitu adica unu „catechetu“ in totu loculu, ci acestu obiectu e concedíutu mai pretutiadea invetiatoriului de alte obiecte; totusi fiindu docintii nostri in mare parte clerici ori pedagogi absoluti, se póte cere cu totu dreptulu cá ei in predarea relig. sa se silésca a corespunde urmatóreloru cerintie:

1. Invetiatoriulu predandu in scóla catechismulu si istori'a biblica, trebue mai antaiu de tóte se aiba in memorie din cuventu in cuventu testulu acelora; pentru ca acest'a aduce unu mare folosu si usurintia invetiamentului. Pentru-ca candu n'are invetiatoriulu desu trebuintia de carte, atunci vorbirea e mai libera si mai cu á-nima, si apoi candu cu esplicarea lectiunelor o idee repetiéndu se esprima totu prin unulu si acelasi terminu, atunci cunoscinti'a invetiatorului e mai temeinica si mai statornica, ne venindu in acea gresiéla de a schimbá unu conceptu (idee) cu altulu. Acésta inse e numai atunci cu potintia dupa cumu díseiu mai susu, candu invetiatoriulu avendu testulu in memoria, se esprima totu cu unii si aceeași termini.

Statornici'a in espresiuni mai are si acelu avanta-giu, ca ce esplica odata si se repetéza cu totu aceeași termini intielegéndu aceea invetiaceii, le remane in minte pe viétia. A pretinde acesta de la unu invetiatoriu, cugetu a nu fi unu ce prea multu, de óre ce se poftesce aceea dela unu scolaru; si apoi ce felu de idee s'ar face scolarii despre unu invetiatoriu cá acela, care n'ar sci atata, catu sciu ei de rostu.

A două cerință.

Cu învățarea de rost a materiei tractate încă nu e destul; ci învățatoriul trebuie că aceea ce învățea se și pricepe și adică:

- a) ce se atinge de catechismu trebuie că învățatoriul se știe de deslusiri chiar despre legatură partilor de competență, a întrebărilor și răspunsurilor între sine, mai departe se știe de a fi carei întrebări și răspunsuri întielesulu cel adevărat asiă, că se nu vie în pericolu nesciinței de a fi silitu a de unui adevăru întielesu dubiu său cu totulu falsu, în fine trebuie că citatele ce se aduc din s. scriptura că argumente spre întărirea ver carui adevăru, sa se explice în legatură lor istorica, și cu aplicarea dreaptă la acelu adevăru, spre a carui întărire servescu.
- b) În privința „istoriei biblice este de lipsă că învățatoriul se cunoscă adăncu și temeinicu toate acele adevăruri descoperite ce se cuprind în manualulu său, și se fie în stare acelea ale și predă învățăcelor întocmai după cumu singuru leau întielesu, a întregi cele lipsănde în manualu prin cunoscința sa din s. scriptura, a fi cunoscutu cu geografă a acelor locuri, cu cronologiă trebuincioasă, cu narăvurile și obiceiurile acelor timpuri, în catu acestă o potescă chiarificarea lucrului. —

A treia cerință.

Învățatoriul nu trebuie să se mulțimească numai cu acestea neapăratu trebuincioasă cunoscință, ci trebuie a și de totă patințioasă silința spre mai marea să perfecționare în cunoscința și învățatură Dumnediească, carea cuprinde în sine după cumu să mai amintitu științele lumii întregi; deci învățatoriul celu conștiinciosu trebuie să năzuiescă a și castigă mai multă cunoscință, ca cata i-ar fi neapăratu trebuincioasă la învățamentu și de și nu are datorită a predă elevilor mai multă că catu se cuprinde în catechismu și în istoria biblica, totuși pentru ca acesta se o potă face cu succesulu celu mai bunu, e de lipsă lățirea cuoscintelor sale; pentru ca cu catu mai adăncu și mai de sevarsitu va patrunde adevăărurile religiunii, cu atata mai multu se perfecționează pe sine însuși, și cu atata mai multu e în stare de a predă religiunea mai de sevarsitu, căci crescându cunoscintiele sale, crește și usurința și fluiditatea predării materiei prescise.

Spre înaintarea unui învățatoriu în cunoscința re- „Amiculu Școlii“ ad Nr. 22. 1864.

ligiunii ar fi de recomandat conversarea cu preoți înțeligenți, și studiulu seriosu alu acelor cărți, ce conținu o mai mare și mai adăncă explicațiune a catechismului și a istoriei biblice.

Aici nu potă trece cu vederea a nu arăta ună eroră foarte mare a unor învățatori: și adică dăcu ca credu unii, cămea toate celelalte studii s'au științe ce se predau în școlă ceru o pregătire mai serioasă și mai temeinică, pentru de a le predă cu succesu bunu; nu-mai religiunea nu, pentru ca în speciă de acestă are fiecare destule cunoscințe. —

Se potă ca ver cine, și fără unu studiu seriosu se știe vorbi și arată multe despre religiune; însă acelu învățatoriu, care spre învățarea acestui obiectu de mare însemnatate nu se va sili așa însuși cunoscințe pre catu se potă de laite și temeinice, ci numai o cunoscință superficială — acela totu asiă o va și predă spre daună cea mai mare a elevilor săi, și apoi vai de acea școlă, care se bucură de unu asemenea institutoru îngănatu și prostu. —

A patra cerință.

Precumu în toate obiectele, asiă și în acesta cu deosebire e neapăratu de lipsă că învățatoriul să se silăască a și însuși o metodă bună, și a se perfecționa în aceea; pentru-ca în nici unu obiectu nu e asiă de greu a capacitate pre elevu că tocma în acesta; deci pentru ca totuși să se potă ajunge scopulu doritu, să potescă că învățatoriul pre lengă acurată și temeinică cunoscință a materiei, se aibă o dexteritate în vorbire, potrivită cu puterea întielesuale a elevilor cei suntu încredințați. —

(Vă urmă.)

Estrasu,

din protocolu

ce s'a luat în ședința lunară a Comitetului Asociațiunii transilvane române ținută în 6. Decembre c. n. 1864 sub presiudu ordinariu, fiindu de fatia dintre dd. membri ai Comitetului: d. cons. Petru Manu, d. cons. Iacobu Bolog'a, dr. Ioane Nemesiu, Sav'a Barcianu Popoviciu, ear' dintre membrii suplenți: Zach. Boiu, Ioane Popescu și Nic. Cristea, dintre oficiali Asociațiunii: I. V. Rusu secr. II., casierulu Const. Stezaru și controlorulu Alesandru Bacu.

§. 74. Escelența Sa d. presedinte alu Asociațiunii prezentă raportulu casierului despre starea casei Asociațiunii pre tempulu acestei ședințe, din care

se vede, ca cas'a Asociatiunei pre acestu tempu are in proprietatea s'a dupa subtragerea erogatiuniloru de pâna acum sum'a de 20,929 fi. 24 cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§. 75. Secretariatulu II. reportéza, cumca tinerii: Nic. Popu ascultatoriu de facultatea filosofica in Vien'a si Georgiu Gerasimu Rusu juristu totu acolo, si-au transmis atestatele cerute in siedinti'a trecuta si prin urmare au satisfacutu condinatiuniloru puse in §. 73 lit. a) si c).

Mai incolo reportéza, ca studintele de a VI. clasa gimn. din Brasiovu Ieronimu Gheaj'a inca si-a transmis cerutele atestate, in sa cu dechiararea ca a capetatu unu altu stipendiu dela efori'a scolara din Brasiovu.

Conclusu. Se priimesce spre sciintia din partea Comitetului, lasandu-se cei d'antâiu numiti in usuarea stipendiiloru asemnate; éra stipendiulu asemnatu pentru Ieronimu Gheaj'a se se dea, in consecuintia cu decisiunea Comitetului din 8. Novembre c. n. a. c. §. 73 lit. b) studintelui de a VIII. clasa in gimnasiulu c. r. de statu din Sabiiu Dionisiu Radesiu.

Cas'a Asociatiunei se poftesce dara a esolvi uumitiloru tineri asemnatele stipendii pre lângă cuitantie vidimata de directiunile respective, conformu decisiunei Comit. din 8. Nov. a. c. §. 73 lit. b).

§. 76. Domnulu oficialu la c. r. monetaria din Belgradu Victoru Piposiu daruiesce pentru museulu Asociatiunei trei bucati de moneta vechia.

Se priimesce cu recunoscintia.

§. 77. Secretariatulu reportéza in ordine despre summele intrate la cas'a Asociatiunei dela siedinti'a Comitetului din 8. Novembre a. c. pâna la cea presenta, cu acea observare, ca sumele incurse se voru publicá in unulu din Numerii viitori ai „Telegrafului romanu.“

Se ia spre sciintia.

§. 78. Secretariulu II. propune, cá in interesulu prosperárei bibliotecei Asociatiunei, sa se publice regulatu din tempu in tempu cártile incurse la aceea; se decide:

cá resp. bibliotecariu sa fia poftitu a publicá din tempu in tempu cáte unu conspectu despre cártile intrate la bibliotec'a Asociatiunei si inca de pre tempulu incetárei cu publicarea.

Cu acestea siedinti'a Comitetului Asociatiunei transilvane române se incheiá pe la amédi.

Baronu de Siagun'a m. p.,
presiedinte.

I. V. Rusu m. p., secret. II.

Sciri scolastice.

Starea scóleloru poporale in Satumare, potu dice cumca e cea mai desolata, — in anulu trecutulu mi se pare ca amu cetitu in stimat'a foia „Aurora romana“ cumca caus'a desolarei pretutindene este oficiulu cercuale — pentru ca nemicu nu-i pasa de educarea poporului romanu — asertiunea acést'a e adeverata — in se eu totusi caus'a principale nu o aflu in oficiulu cercuale — pentru ca in cottulu Satumarelui sunt si alte natiunalitati — si ajutoriulu oficiiloru cercuale nu-lu insusiescu, — dar' o cugetu a o aflá in nebagarea de séma si nepasarea preotimei de care stricte se tine educarea poporului, — si in comunele nostre romane in multe locuri se afla scóle regulate, si ce e caus'a regularitatei? cu buna séma nu succurgerea oficiului cercuale, — ce preotulu regulariu, care diu'a nóptea staruesce, ca copii se frecventeze scól'a elu visitéza scól'a in septemana mai de multe ori, éra mai pucinu de 3 ori, si decumva óre care copilu, au uitatu scól'a se duce senguru la cas'a parintiloru lui si l' urgesce la scola, totu-deun'a sta in spinarea invetiatiuniloru, cá acel'a nu cumva se negligeze órele scólastice, senguru propune si splica invetiatur'a crestinesca in septemana mai de multe ori, se nisuesce a cascigá carti folositorie scolariloru; — caror'a preoti — decumva voru urmá toti, cu buna séma in privinti'a educatiunei poporului nu voru insusi succurgerea si ajutorirea oficiiloru cercuale — si acele neci nu le voru invinuí, mai multu, ca sunt caus'a desolarei scóleloru poporale, ca-ci esemple numeroase cunoscu, ca unde preotulu i jace la sufletu si anima educarea poporului séu, — acolo fara aplicarea puterii oficiiloru inflorescu tóte evintele preotului, si aducu frupturile sale salutarie; — éra din contra — unde preotulu numai de economia se ingrisesce — acolo scól'a in locu de frupturi salutarie rodesce bureti pe pareti.

Arduatu 15/11. 1864.

Simeone Stanu.

(Concordia.)

Materiale de instructiune.

Adnare de exemple practice pentru invetiarea aritmeticeii in scól'a populara, puse in ordine metódica.

I. A d i t i u n e a.

a) verbaln, (séu de rostu, numai in capu.)

1. Unu carciunariu vedinduse intr'o dí vinu dintr'o bute 26 copuri si din alt'a 18 copuri; cate copuri de vinu a vendutu elu in acea dí?

2. Unu meseriasiu a capetatu ieri 25 fi. si adi 37 fi. pentru produse vendute; catu a capetatu in ambele dílele?

3. Cumperu de unu cinceriu (adica cu unu banu care face 5 cruceri noi) nuci, si capetu 24, dup' aceea mai cumperu de unu cinceriu alte nuci mai frumóse dara numai 18 bucati; cate nuci amu cu totulu?

4. Daca cumperú o bucata de panza de 28 coti si o alta bucata de 32 coti, cata panza amu cumperatu cu totulu?

5. Unu contiu de hártia are 25 cóle; cate cóle sunt in 2 contiiuri?

6. Frate-meu e de 29 ani, cu in sa súm cu 14 ani mai vechiu; de cati ani súm eu?

7. Unu speculantu venduse intr'o dí 16 Z lumi nári si mai avé se vènda 58 Z ; cáti puncti a avutu cu totulu?

8. Acestu speculantu are cu 26 Z mai multa bránza, decâtu i-au remasu lumini nevendute; cati puncti de branza are preste totu? (84).

9. Amu se capetu dela o persóna 36 fi., dela alta persóna in sa 58 fi.; cátu mi-detoreza ambele persóne?

10. Unu tieranu a seceratu de pe unu locu 24 clái, de pe altulu 39 clái; câte clái a adunatu cu totulu?

11. Daca am acum in bozunaru 2 fi. 35 cr. si mai punu acolo 18 cr., cati bani voi avé cu totulu?

12. Ce costa 2 coti de pánura, daca cotulu se vinde cu 3 fi. 24 cr.?

13. Ce pretiuescu 2 vedre-de-vinu, déca védr'a costa 3 fi. 24 cr.?

14. O bucata de untu trage 2 Z si 18 loti. o alta bucata cántáre 4 Z 12 loti; catu tragu ambele bucáti?

15. Dintr'o putina s'au scosu 17 Z si 28 loti de

unsóre, si mai remasera 14 Z si 6 loti; cáta unsóre a fostu cu totulu in pulina.

16. Amu 3 bucati de panza, dintre cari unulu e de 28 coti, alu doile de 35 coti si altu treile de 26 coti; cáti coti de pánza amu cu totulu?

17. Intr'unu bozunariu amu 42 cruceri, intr' altulu 21 cr., si in mana 49 cr.; catu amu cu totulu?

18. Catu facu la olalta 49 fi., 26 fi. si 38 fi.?

19. Unu pescariu venduse intr'o dí de tergu 35 Z crapi, 24 Z stiuce si 17 Z altu felu de pesce; cáti puncti a vendutu cu totulu?

b) in scrisu (séu pe tabla, cu cifre.)

1. Unu maceloru vènde intr'o dí 76 Z de carne de vaca, 54 Z carne de vitielu si 28 Z carne de berbece; cátu a vendutu cu totulu?

2. O muiere a adusu la tèrgu 65 gáini, 35 ratie si 24 gásce; cate capete au fostu adusu cu totulu?

3. Daca nescine e detoriu 148 fi. si platesce mai antaiu 33 fi., dup' aceea 41 fi. si in fine 74 fi., platisi-va elu tótá detori'a?

4. Unu tieranu are 78 vedre de vinu in pivniti'a sa. La culesulu din estu-anu au mai capatatu dintr'o a lui 45 din alta vie 27 vedre si le-au asiediatu totu in acea privintia; cate vedre de vinu are cu totulu?

5. Intr'o gradina de pomi sunt 42 meri, 38 peri, 27 pruni si 24 nuci; cáti pomi are acea gradina?

6. Unu negutiatoru vinde 4 bucati de pánza, un'a cu 21 fi., a dóu'a cu 2 fi. mai scumpu cá pe cea d'antái, a trei'a cu 1 fi. mai estina cá p' adóu'a si a patr'a cu 4 fi. mai scumpa cá p' a treia; cátu va capetá pe tóte patru bucatile?

7. Scrieti numerulu 378 de 5 ori cá postu si cautat-i apoi sum'a.

8. Care numeru e cu 208 mai mare decatu suma numeriloru 319, 420, 531 si 642?

9. Ce e mai multu: $305 + 469 + 931$: ori: $216 + 94 + 312 + 85$?

10. Daca scótemu dintr'unu numeru 641, atunci ne mai remane sum'a numeriloru 409, 753, 68, 1235; care numeru e acel'a?

11. Catu face sum'a tuturoru numeriloru dela 216 pana inclusive 221?

12. Cum, de mare e sum'a tuturoru numeriloru cu sociu incepédu dela 430 pana inclusive 442?

13. Cátu face suma tuturoru numeriloru fara soçi dela 1291 pana incl. 1305?

14. Nescine are a pretinde bani dela 5 persóne dela persón'a A 1230 fi., dela B. 738 fi., dela C 2024 fi. dela D 845 fi., dela E 1586 fi.; câtu facu aceste pretensiuni la olalta?

15. Daca o fóie de hârtie e asiá facuta, ca tóte 4 laturele aceleiasi au aceeasi lungime si tóte patru cornurile (unghiurile) sunt asemene de mari, atunci forméza acést'a unu patratu (cuadratu). Dupa cum laturea unui patratu e de unu policaru, de o urma ori de unu sténginu de lunga, elu se díce, policaru patratu, urma patrata ori sténginu patratu. Unu patratu acarui lature ede o mila de lungu se díce o mila patraíta. Marimea (ari'a, cuprinsulu) tieriloru se arata in mile patrâte. Austri'a din diosu de Anisu e de 360 mile . Austri'a din susu de Anisu de 218, m. ; Saleburgulu de 130 m , Stiri'a de 408 m. ; câte mile patrâte facu aceste tieri la olalta?

16. Unu negutiatoriu de lâna cumpera 324 mâji de lana de unu feliu, 273 m. lana, de altu feliu, 408 mâji, de altu feliu si 290 maji de altu feliu; cate maji de lana au cumperatu elu preste totu?

17. Unu fabricantu de hârtie lifera unei tipografi 1350 risme, altei tipografi 2134 risme, la alta tipografa 1576 risme, la a patra tipografia 2075 risme de hartie; câte risme de hârtie au liferatu elu cu totulu?

18. Spre cladirea unui podu au se contribue 5 comune invecinate, si adeca comuna A 2369 fi., B 3261 fi. C. 4182 fi., D 5270 fi., E 1958 fi.; cata suma face contribuirea dela aste comune?

19. Stiri'a are 408 m. in arie, Boemi'a cu 536 m. mai multu cá Stiri'a, Transilvani'a cu 158 m. mai multu cá Boemi'a, Ungari'a cu 813 m. , mai multu cá Stiri'a, Boemi'a si Ungari'a la olalta; cum e de mare dara cuprinsulu surfetiei Ungariei?

II. Subtragerea séu scâderea

a) verbalu.

1. Cu catu e mai mare Numerulu 80 decatu 50?
2. Catu ai se mai adaogi la numerulu 30 cá se aibi 49?
3. Cu catu e 40 mai puçinu cá 65?
4. Câtu face diferinti'a intre numerii 57 si 30?
5. Daca cumperi o marfa cu 70 fi. si o vendi cu 82 fi., catu cascigi?
6. Daca cumperi o marfa cu 53 fi. si la vendiare capeti pe ea numai 40 fi., catu perdi?

7. Unu meserisiiu si-preda unu lucru alu seu, pentru care ar trebui se capete 75 fi.; din acestia i se platescu insa acum numai 60 fi., catu mai are se pretinda?

8. Nescine ména la unu tergu 52 vite, si vinde din ele 40 bucati, cate au remasu nevendute?

9. Unu croitoru, dintr'o bucata de pânura de 38 coti au intrebuintiatu 20 coti, cati coti i-au mai remasu?

10. Nescine are cá se faca o caletoria de 77 mile, insa cu carulu póte se mérga numai 40 mile; cate mile mai are a merge pe diosu?

11. Doi frati au pusu la olalta 67 fi., unulu au datu 50 fi., catu au datu celalaltu?

12. Unu vasu cu unsóre trage 55 punti, vasulu golu trage 20 Z , catu trage unsórea?

13. Deca din 100 fi. scotu 48 fi., catu 'mi mai remanui?

14. Cu catu e mai mare numerulu 90 decatu numerulu 57?

15. Unu proprietariu de casa capeta dela dóue partile pe tóta diumetatea de anu 200 fi. chirie, dela unulu din acestia capete 80 fi., catu capete dela celalaltu?

16. Unu speculantu de vinu are in pivnitia lui 140 vedre de vinu si vinde din elu 33 vedre; catu i mai remanu?

17. Unu aurariu vinde o pareche de cercei de auru cu 36 fi. aurulu ilu tiene pe elu 24 fi., catu-i mai remane pentru lucru?

18. Órecine au vendutu o marfa cu 152 fi. si a castigatu la ea 24 fi.; cum au fostu cumperatu de scumpa?

19. Unu morariu au cumperatu 72 galete de grâu, au macinatu din ele 25 galete, cate galete-i mai remanu?

20. Amu 43 fi. 56 cr. si dau din ei 25 fi. 30 cr. catu mi mai remane?

21. Daca cumperu dela unu boltasiu panura de 32 fi. 36 cr. si i dau o bancuta de 100 fi., cati fiorini are se-mi întórca?

22. O servitóre ar avé se capete la finea anului 40 fi. simboie, au scosu insa pana atunci 22 fi. 48 cr.; catu mai are se capete?

23. Amu se platescu o detorie de 43 fi. 42 cr., si dau o bancuta de 100 fi., catu mi se mai întórce?

24. Eu cumperu 3 coti panura cotulu cu 3 fi.

63 cr., si dau negutiatorului o bancnota de 10 fi.; dar elu mai cere 89 cruceri; óre bine a socotitu boltasiu?

25. Intr'o fabrica se aflá 200 máji de feru, din acesta s'au lucratu 156 máji, cate máji au mai ramasu provisiune?

b) in scrisu.

1. Care numeru e cu 1089 mai micu cá su'ma numeriloru 2213, 765, 488, 53 si 1204?

2. Cu catu e sum'a acestoru numeri mai mica cá numerulu 5812?

3. Catu face diferinti'a intre sum'a numeriloru 36248, 4567, 324 si 98, si intre sum'a numeriloru 76, 549, 3286 si 97925?

4. Eu voiu se capetu unu numeru, care se fia cu 3033 mai micu, decum e diferinti'a numeriloru 9857 si 2468; sub acésta conditiune ce numeru va trebui se a-daogu la numerulu 1859?

5. O bute de uleu a trasu 635 \mathcal{F} , insasi butea 64 \mathcal{F} ; catu uleu a fostu in bute?

6. Venitul unu negutiatoriu a facutu in anulu 1858 5870; in anulu urmatoriu insa numai 4968 fi.; cu catu a fostu venitul anului 1589 mai micu decat venitul anului 1858.

7. Cati ani au trecutu dela descoperirea Americi prin Columbu in anulu 1492, dela antai'a impresurare a Vienei prin turci in anulu 1529 si dela a dóu'a impresurare in anulu 1683?

8. Unu negutiatoriu a vendutu o marfa, care l'a costatu 2754 fi., cu 2861 fi., éra o alta marfa, pe care o cuiparase cu 3214 fi. au vendut'o cu 3109 fi.; catu a castigatu la o marfa si catu a perdutu la cealalta? — Ce au fostu mai mare castigulu ori pagub'a?

9. Ungari'a are 3265 m. \square , Galiti'a 1423 m. \square Transilvani'a 1102 m. \square , Boemi'a 944 m. \square , iu aria; cu cate mile \square e Ungari'a mai mare de catu siacarea din cealalta tieri numite mai susu?

10. Pentru trei pamenturi se platira 6900 fi.; unulu din aceste a costatu 2156 fi., alu doile totu atatu; ce au costatu alu treile locu?

11. Unu casieriu avea in cas'a lui incredintiata 13600 fi. Daca insa intrunu timpu anumitu incurgu in casa 9875 fi., si se dau afara din cas'a 10654 fi., cati fiorinu mai remanu pela finea restimpului numitu?

12. Unu speculantu de vinu venduse la unu negutiatoriu 398 vedre, la altu negutiatoriu 1287 vedre;

daca elu a avut i preste totu 3910 vedre, cate vedre i-au mai ramasu?

13. Nescine are a pretinde dela 3 persóne sum'a de 12369 fi., si anume dela unulu 4875 fi. dela alu doile cu 519 fi. mai pucinu, catu are se pretinda dela a treia persóna?

(Vá urmá.)

Varietati.

Meditatiuni de tómnna.

Candu esaminamu acum tómn'a ramurile tinere ale unui arbore care este deja despuiatu de frundiele séle, atunci vomu gasi ca diferitele escrescente care au crescutu pe arbori in cursulu anului, ni se arata in forme conice; astea suntu mugurii frundieloru; dar' si florile primaverei viitóre au deja pe arbori mugurii loru; insa acesteia suntu mai rotundi si mai umflati. Asi'a dar', tóta viati'a arborului din anulu viitoriu esista deja in stare embrionarie, cá sa dicemu asia, in miniatura. Dar' natura s'a temutu a confia frigului iernei aceste frundie si flori delicate ale viitorului, si intr'adever aceste parti delicate s'aru fi vestejitu, negresit, déca Natura n'aru fi avutu grija a le pastra prin invelisuri convenabile pentru acestu timpu neplacutu si neamiculu vietiei vegetaleloru. Dara Natur'a este ingeniósa in midilócele ei; asia vedemu invalidu mugurii frasinului (fraxinus) si Magnoliei intr'o perina móle si calda ca de fulgi, pe candu acele ale Plopului balsamicu (populus balsamica) si ale Castanului din India (Aesculus hypocastanum) suntu invelite intr'unu invelisiu de guma si de resin'a care suntu impermeabile pentru ploii; intocmai cá unii din tinerii nostri care imita modele englese, se invelescu intr'unu palton de gumi candu ploua.

Aceste invelisuri arata circumstanti'a particularie ca tocmai tardiu tómnna candu tóta viatia arborului a incetatu, tocmai atunci ele se desvolta bine si se intarescu; frigulu care este vatemetoru plantei, este folositoru loru, pe candu caldur'a primaverei, care este folositóre vietiei plantei, face ca ele se vestejescu si cadu. Dar' intr'adever la ce mai servu invelisurile muguriloru primavéra? de aceea Natur'a le péda. Natura este cá unii domni mari, candu cineva le

a facutu unu serviciu si nu mai au trebuintie de densulu, 'lu lépada afara.

Dar' suntu invelisiurile muguriloru care se schimba in frundie permanente. Acest'a o observamu la Liliacu (Syringa) si la Castanu de India: la océst'a planta din urma observamu ca frundiile tinere chiar in momentul cand se respira primavér'a, totu sunt invelite intr'o haina de lâna calda, pana cand incetu, incetu se obicinuescu cu temperatur'a atmosferica. Dar' in genere tóte frundiile arborului care esu in lun'a lui Aprilie, sunt invelite in vestminte de lana sau de matase; asta o vedemu la fagu (fagus silvatica), la stejarulu de iarna (quercus robur), la arciar (Acer tartaricum) etc. Aceste frundie tinere, Natura pare ca le a infasiuratu cá nisce copii mici ce póta cineva afara intr'unu aer rece. Atata prevedere intielépta si plina de trandetie parintésca, arata Natur'a la creatiunea frundiilor; cumu dar' póte cineva a se indoi de tandreti'a ei la creatiunea nóstr'a a ómeniloru, care suntem negresit unu opu mai superior si mai perfectu de catu o frundi'a?

Cand frundi'a este bine desvoltata, gasimu intr'ansa urmatórele parti: o coditia pe care sta (petiolus) si o intindere foiósa (lamina). Dar' si acést'a lamina póte sa fia privita ca o respirare a coditiei care, pe d'ó parte se prelungesce in mizloculu foitiei (nervura mediana) si pe d'alta se ramifiéza in mai multe nervure laterale formand cá o sita, care o putemu observá la fia-care frundia; gaurile acestei site sunt umplute c'ó tiesetura numita celularie care este vapsita c'ó colóre verde (chlorophyle).

Pe faci'a de josu a frundiei, care are totu d'auna o colóre mai deschisa de cat cea de susu, se gasescu nisce gauri mici numite stomate care mizlocescu resuflarea frunzeloru.

Am zisu „resuflarea frunzeloru“; póte se va mirá cineva dicandu: cum se póte cá o planta sa resuffle? Cu tóte acestea, este asia, plantele resuffle cu frunzele lor, precumu resufflamu noi cu plamáni nostrii; de aceea cu dreptu cuvêntu a dísu unu botanistu, ca frunzele sunt plamáni nostri in actulu resuflarei? Noi inspirám (inghitim) unu felu de aer si espirám (damu afara) unu altu aer, si plantele urmédia astufeliu; cu deosebire numai ca noi inghitim unu aer bunu (oxygen) si damu inapoi unu aeru reu (acidu car-

boniu), pe cand plantele prin frunzele lor inghitu aeru reu (acid carboniu) si dau inapoi aeru bunu (oxygen), celu pucinu asia se urmédia. Eca aici o admirabile inchipuire a Naturei! Déca aru esista numai animale pe pamentu, aerulu atmosfericu s'ar fi stricatu curund pin' necetata resuflare a atâtor mirióne de fiintie insuffletite dintre care, fia-care strica aerulu prin resuflarea s'a in acést'a immensa sala de balu numita „lume“, unde atatea nenumerate fiintie vii jóca dantiulu lor otaritu pe séma lor; s'a intemplat aceea ce se intempla intr'o obicinuita sala de balu plina numai cu cateva sute de ómeni; adica peste cateva ore aerulu este stricat, luminarile nu mai au vioiciune cá la inceputu si fia-care omu si te cá unu felu de neastimperare neesprimabile. Ce a facut Natur'a spre a impédica acésta catastrofa fatale pentru animale? A creatu remnulu vegetalú cu misiune d'a curatí ne'ncetatu aerulu prin resuflarea planteloru. Eca cum o plimbare ver'a pe o campie de érba verde, ne da o viétia nuca, nu numai in simtiulu poetiei, ci si chiar in simtul fisiologicu. Eca ce armonie admirabile, divina, domina in tóte remnurile Naturei!

Acum ansa tómn'a frunzele au cazut, viatia si resuflarea lor, a incetat. Iarna este unu timpu de repausu pentru arbori, unu timp de mórté pentru frunze, apoi candu mergem acum afara la padure si vedemu gramezile de frunze cazute impregiurulu unui arboru gigantic; ore nu ne vine o idee a ne întreba: cate sute de generatiuni de frunze s'au prapadit impregiulu acestui arbor pan' a ajunsu elu la marimeá sa actuala, giganticá? Apoi acésta idee ne aduce a minte cá si animalele si chiaru noi ómenii suntem cá nisce frunze trecatóre ale carora ruine zacu impregiurulu arborului gigantic care este Universu. Cate generatiuni de animale si de ómeni s'au prapadit lucrând la crescerea acestui arboru. Cate ruine si cimitire iuconjióra istori'a universului! Cate tómn'e au seceratu si au vestejit atatea vietie, care au contribuitu cá lumea se inaintze pana unde este acum, intocmai cum generatiuni e frunzeloru au inaintat arborulu pana in starea s'a actuala! Ec'ó idee plina de morala, dar' si d'ó melancolie profunda care escita in noi vederea frunzeloru cazute acum impregiurulu arborului

Dar' sa nu 'si imagine cineva, ca timpulu vestejirei frunzeloru este despuiatu d'ori ce fru-

mașetie poetică? Din contra, nu se găsesc unu altu timpu anualu in care vederea unei padure sa fia mai interesante de catu in timpulu tórnei; caci acum tété colorile sunt reprezentate si visibile acio. Cea mai mare parte a frunzeloru vestejindu-se, devin galbene, dar' sunt altele care devin roșii ca sangele (s. e. frunzele arborului *Rhus tufinus*, *Acer campestris* etc.) si acést'a variatiune a coloriloru, da padurei unu aspectu variatu si fórté interesantu. Apoi chemi'a a probat ca, tóte aceste colori provinu din diferite pigmente (vapsele) care se formédia in diferite frumdie ale diferitiloru arbori; asia s. e. in vestejirea galbena se forméza pigmentulu xanthophyl si in cea roșie se formédia erytrophyl.

Dar' care este cauza caderei frunzeloru tórnă? Caus'a este incetarea caldurei prin micșiorarea actiunei sórelui; dîoa s'a micșioratu, razile sórelui s'au ascunsu, sau candu se arala, stau intr'unu mod oblicu si mai nu inaldiescu nici de cum. Acum viati'a planteloru incetéza, sau sa dîcem mai bine ca adórme pentru tóta iérna, sev'a nu mai circula, trunzele nu mai potu respir'a (resuffa), de aceea lipirea loru cu arborii se slabesce si ele cad, cumu cad per-unui batran, fiinduca si viati'a nóstra in betranetie sémana cu viatia arborului in timpulu tórnei; in betranetie ca si tórn'a, organele periferice nu primescu destula energie, de aceea se deslipescu si cadu; cu deosebire numai ca la arbori, dupa tórnă si iérna vine primavéra reinviétóre, éra dupa batranetia nóstra vine imor méntarea, acést'a iérna rece si infiorátóre, care numai va invia si nu va mai fi nrmata de vr'o primavéra reinviétóre. Asia se scurge viati'a nóstra cá o frumdia cazuta d'intr'unu arbore giganticu si transportata pe valurile unui riu repede si immensu; frunza se duce, dar' arborulu remane, fiindu ca frunz'a este numai o viatia trecátóre individuale si arborulu represinta viatia universală, eterna si nedestructibile.

(Natura.)

Ói'a si mielulu seu.

(Fábula.)

O óia locuá cu mielulu seu intr'o vale marétia, in carea se aflau livedi cu felurite ierburi, ce umpléu aerulu cu mii de aróme si campii bogate se întindéu

la pólele muntiloru. Mielulu sarea voiosu in giurulu mumei sale si de nimic'a nu avea lipsa, de óre-ce si consoçi avea destui, cu carii sarindu, se alerge in susu si in diosu pe potecutiile ce se întindeau prin acele livedi. Cateva septamani a petrecutu mielulu fórté ferice; intr'o dí insa vediu elu nesce iedi suinduse pe verfulu muntiloru si din ór'a aceea peri tóta multiumirea si fericirea lui. Ói'a observá indata mahnirea fiului séu si-lu întrebá de caus'a acelei'a. Mielulu marturisí sinceru ca doresce o norocire mai buna si rogá pe mamas'a, cá sa se suie si ea pe munte, unde in tóta diu'a se suie si caprele, ca acolo trebue se fia cu multu mai frumosu de catu in vale. Mum'a sa cugetá in sine: „trebue uneori se inpliniu si voi'a copiiloru, cá prin esperintia se aflé adevéru.“ De aceea díse catra mielulu: „cá se te potu face mai ferice, vina, cá se ne suimu pe munte.“

Mielulu se bucurá fórté si se suí cu muma s'a pe munte. Dupa ce ajunsera in verfulu muntelui si se uitara in vale, începú se sara de bucuria mielulu, caci si aci gasira multe floricele si díse catra muma s'a: O! ce frumosu e, aci se remanemu pentru totu deun'a.“ „Cum vrei!“ response muma s'a. Dara fericirea acést'a nu durá multu, caci dupa cateva díe mielulu devení ganditoriu si liniscitu. Muma s'a observá si acumu supararea fiului seu si-lu întrebá ca ce-i e? „Eu vedu“, response mielulu, „de asupr'a nóstra munti mai frumosi si mai inalti, cari suntu albi cá zacharulu; acolo trebue se fia mai minunatu. Mama draga! se mergemu acolo.“

Ói'a response: „pentru ce nu! deca potu se te facu mai fericitu si se fi mai multiumitu. Aide, se mergemu.“ Cu mare greutate ajunsera ambi, dupa cateva óre, la punctulu doritu. Acolo erá o poientia frumósa, plina de verdetiuri, incungiurata de bradi maruntiei si luminata din tóte partile de sóre.

„O mama“, díse mielulu, „aici e ceriulu pe pamentu! Aici se petrecemu intrég'a nóstra viétia!“ „Cum i vrei“, response ói'a.

Mielulu petrecú aci catuva tempu; dara curendu i se urí si loculu acést'a, pentru ca nu avea cu cine sa se joce; de aceea díse catra muma s'a: Ar' fi fórté bine aici, deca cate odata, amu potea petrece si in vale cate vreo doue, trei óre.“ „Póte se aibi dreptu,“ response ói'a.

Pe candu conversau ei la olalta, audira vjéindu pe

de asupr'a loru. Se uitara in susu si vediuira o pasere mare.

O vai! sberà ói'a, „acésta pasere e inimiculu nostru celu mai mare, e vulturele. Elu-si face cuibulu pe stâncile cele inalte, peste care se inaltia muntii cei mai inalti, incarcati de nea si de ghiatia, pe carii tu iai tinutu de munti de zacharu. Aide, fiule, se ne ascundemu.“

Ói'a si mielulu se ascunsera in tufisiu. Mielulu tremurá de frica si si díse catra muma s'a: „O! mama, ce nebunu am fostu, caci am doritu sa esímu din valea nóstra cea frumósá, din livedile nóstre, se me departediu de soçii mei si se venimu in inaltimile aceste singuratece ale muntiloru, unde pandesce si mórtea asupr'a nóstra. Se mergemu éراسi la locurile, unde am fostu asiá de voiosu si ferice, si unde-mi mai place.“

„Asiá voiú face“! respunse ói'a. „Nemultiumirea ta, de acum in colo nu te va face se lasi ce e bunu si se doresci ce e reu. Vedi, cu catu inaintedi mai multu in etate, cu atata crescú si pericolile, si prin aceea nu ti mai poti cascigá nece de cumu unu simtiu indestulitoriu.“

Mielu cunoscu adeverulu acestoru cuvinte si tacú. Cu mare placere urmá muma s'a catra vale, in carea, dupa unu drumu osteniciosu, a si ajunsu. Aci strigá mielulu: „Mama, catu-mi e de bine aci; nu voiú mai fi nici odata nemultiumitoriu.“

„Asia vedi fetulu meu!“ respunse muma'sa, „celu mai ferice pe lume este celu multiumitu.“

— Diurnalistic'a romana se mai inmultí in dílele aceste cu o fóia de mare insemnata sub nume „Constitutiunea“, diariu politicu, juridicu, literariu si comercialu; redactoru e Ion. I. Palla, proprietaru Dr. P. Keresztény si administatoru Ioane Weiss; va se díca, celu puçinu dupre nume, unu romanu, unu magiaru si unu neamtiu. Dupre formatu Constitutiunea este adu celu mai mare si mai frumosu diurnalu romanescu in 6 colóne; in sa apare numai odata pe septemana, Dumineca. Costa pentru Austri'a 42 sfanti (dóuedieceri) pe anu. Abonamentele sunt a se tramite de adreptulu la D. Ulrich libreriá in Bucuresci in façia cu Teatru. Asemene se afla si la acésta redactiune o lista deschisa pentru voitórii d'a se aboná. Din Numerulu 1. inca putemu servi pana la vr'o 10 esemplare. Reco-

mandamu spriginirei publicului nostru acésta fóia de mare pretiu

— Portretulu ántáului principe alu Moldovei Ionu Dragosiu tiparitu, spre cea mai placuta surprindere a intregu publicului romanu, prin onorabil'a redactiune a „Aurorei Romane“ din Pest'a, se afla de vendiare in mai multe esemplare si la libreriulu nostru din Sibiu S. Filtsch, de unde se póte trage cu tóta promptitudinea. Costa esemplarulu pe hártie velina 1 fi., pe hartie chineza 1 fi. 50 cr. Imáginia acést'a atata de memorabila pentru natiunea nóstra si care este lucrata in modulu celu mai corespundietoriu doríntieloru nóstre, ar puté se nu lipsés:a din cas'a fiacarui romanu, carui i da man'a d'asi-o procurá.

Cartea de vietii.

Omulu in lume ori atatu traiesce

Alt'a nu face decatú invétia,

In cartea vietii, ce n'o sfersiesce

Pana se curma si-a lui viétia.

*

N'o mai sfersiesce, cáci cartea are

Volumuri multe si mii de file

Invétia 'ntrunia fara 'ncelare,

Cáci tomuri, file, sunt ani de díle.

*

In flórea vârstei, candu intra 'n lume,

Tóte, ce vede, frumóse suntú;

Apoi din carte cunósce anume,

Ca fericirea nu-i pe pamentu.

*

Inveti si anii mereu te apasa,

Rosele sbóra de pe a ta façia,

In locu vinu vârste ce tí le lasa,

Pe frunte chinulu, sbércit'a crétia.

*

A provedintiei nalta vointia,

„Viétia“ titlu cártii i-a datú;

Dé chinuri grele, de suferintia

A vietii file le-a inundatu.

*

Dreptu mangaiere la suferintia,

Ne-a lasatu in sa p' acestu paméntu

Sperintiamóre si-apoi credintia:

Fericitu simbolu de trei ori sántu.

Dâscálescu.